

FÓRUM O KRAJINĚ

LANDSCAPE FORUM

pod záštitou ministra zemědělství pana ing. Ivana Fuksy, ministra životního prostředí pana Mgr. Pavla Drobila, ministra kultury pana MUDr. Jiřího Bessera a hejtmána Jihomoravského kraje pana Mgr. Michala Haška,

za finančního přispění Ministerstva zemědělství ČR, sekce lesního hospodářství,

a ve spolupráci se Sekcí krajinářské architektury – SKA IFLA CZ, při Společnosti pro zahradní a krajinářskou tvorbu, o.s.

Zpráva z 3. FÓRA O KRAJINĚ konaného ve dnech 14. - 15. 10. 2010 na půdě Zahradnické fakulty Mendelovy univerzity

Třetí fórum o krajině, tentokrát spojené s III. workshopem Management kulturní krajiny, se uskutečnilo v rámci oslav 25. výročí založení Zahradnické fakulty Mendelovy univerzity (ZF MZLU) spolu s další souběžně probíhající akcí, vyhlášení výsledků soutěže o nejlépe realizovanou zahradu a park v roce 2010, v rámci konference Trendy a tradice.

Jmenovatelem setkání odborníků i veřejnosti bylo zamyšlení nad významem 10. výročí ratifikace Evropské úmluvy o krajině (EÚoK) ve Florencii – 20. 10. 2000. Tím, že Česká republika k podpisu EÚoK rovněž přistoupila, převzala odpovědnost za ochranu univerzálních hodnot kulturní krajiny, jako základního kulturního a přírodního dědictví.

Organizátory Fóra byli CENELC.CZ, o.p.s., Česká lesnická společnost, Mendelova Univerzita v Brně a Biosférická rezervace Dolní Morava, o.p.s. Tématem dvoudenního setkání byla „Cílová charakteristika krajiny a Evropská úmluva o krajině v regionálních podmínkách (modelový příklad Lednicko - Valtický areál).“

Den první - 14. 10. 2010

Na úvod setkání proběhla dopolední tematická exkurze po Lednicko-Valtickém areálu (LVA) s ukázkami jednotlivých charakteristických typů krajin a problematických míst, které reprezentují síly a tlaky, které tuto významnou krajinu mění a které mají zásadní vliv na její vnímání místním obyvatelstvem a jejími návštěvníky. Mezi navštívenými místy byly m.j. Bezručova alej, okraj sídla Hlohovec, Lednické rybníky, Břeclavská alej, Obora Obelisk.

V druhé části dne proběhl blok prezentací a diskuse. Proděkanka MZLU, Doc. Dr. Ing. Alena Salašová oficiálně přivítala účastníky, poděkovala těm, kteří poskytli záštitu a podpořili jednání a tím zahájila 3. FOK. Úvodního slova a přivítání se dále ujali: doc. Ing. Petr Kučera, Ph.D., děkan ZF MZLU, Ivo Polák, náměstek hejtmána Jihomoravského kraje a Libor Kabát, starosta obce Lednice.

Ing. Přemysl Krejčířík, Ph.D., ve své prezentaci připomenul historii, základní principy a hodnoty LVA, které vyplývají z podstaty ochrany UNESCOm. Následoval příspěvek Ing. akad. arch. Martina Stránského, zaměřený na jednotlivé body implementace EÚoK ve vztahu ke konkrétnímu příkladu LVA a ČR, v jehož závěru zazněly základní otázky, které sloužily jako podklad pro hlavní diskusi. Ve své prezentaci navázala na tyto otázky Doc. Dr. Ing. Alena Salašová, která se zastavila u některých ze základních principů EÚoK z pohledu člověka z akademické sféry i praktikujícího krajinářského architekta, např. i v LVA. Blok úvodních prezentací zakončil Ing. Jan Vybíral, BRDM, který představil filosofii BRDM, jejímž základem je spolupráce s obyvateli, zvláště pak s krajinými profesemi a pozornost věnoval také problematice managementu kulturní krajiny, potažmo roli „site-managera.“

Po krátké přestávce byl dán prostor diskusi, která reagovala na referáty z první části odpoledního bloku. V úvodu ing. Jiří Novák představil pohled MZe na problematiku managementu krajiny. Následoval příspěvek ing. Přemysla Voborníka o obnově větrolamů na Lesní správě Znojmo. Po příspěvcích již následovala samotná debata.

Fórum o krajině má za cíl položit si základní otázky, tzn. jaké konflikty máme v území LVA, co si můžeme obecně odnést z konkrétních příkladů. Mezi tyto otázky patří: „Co je tou hodnotou, smyslem, které by měla česká legislativa chránit?“

V průběhu diskuse se účastníci zaměřili převážně na tyto okruhy témat: pozice „site-managera“, legislativa (otázka „přezákonování“) a konflikty, krajinná památková zóna a památkový zákon, urbanistická studie LVA, mezioborová pracovní skupina a resortismus.

Definice pojmu „site-manager“ a management kulturní krajiny byly jedním z hlavních diskutovaných témat. V současné době není úloha „site-managera“ zanesena v legislativě, přestože v minulém volebním období vznikla iniciativa zakotvit jej do nového zákona o památkové péči, jehož návrh neprošel. Konkrétní kvalifikace, kompetence, způsoby financování a odpovědnost „site-managera“ nebyly doposud definovány, přesto je zřejmé, že představitel této funkce by měl mít nadstandardní mezioborovou kvalifikaci, přehled a schopnost komunikovat s místními obyvateli. Není vyřešena otázka jeho role v rámci hierarchie jednotlivých úrovní správy (př.: světová památka poutní kostel Na Zelené hoře – kastelán, apod.). V rámci management plánu LVA vznikla myšlenka jmenování „site-managerem“ právní osobu BRDM, o.p.s., jejíž aktivity jsou ale omezeny finančními zdroji. Neméně důležitou vlastností povahy funkce „site-managera“ je přesah jeho role za hranice volebního období.

Dalším z diskutovaných témat byla legislativa, její konflikty a nástroje, otázka „přezákonování“ legislativního prostředí ČR a ochrana, správa a plánování krajiny jako jeden z bodů EÚoK. Otázku „přelegislativování“ můžeme vyložit dvojím způsobem. V první variantě existuje mnoho předpisů a zákonů, jejichž individuální interpretace a následné naplňování způsobuje střety a konflikty. Druhá varianta se zakládá na nesčetném množství nástrojů, se kterými neumíme zacházet, přičemž je ale třeba nalézt cesty k vhodnému využití možností, které nám tyto nástroje poskytují.

Základním krokem ke zpřehlednění současného stavu je vzájemná komunikace a provázanost jednotlivých předpisů (integrováný soubor zákonů). Neméně důležitým předpokladem naplňování těchto směrnic je kolektivní vědomí a zodpovědnost za dědictví předávané příštím generacím. Toto vědomí souvisí s identifikací lidí s krajinou, kterou obývají. V současnosti problém nastává v případě ztráty měřítka okresů a nahrazení měřítkem krajů, se kterým se obyvatelé jen obtížně identifikují.

V závěru této části diskuse zazněla i otázka komunikace s veřejností, financování projektů a limitů legislativy, které v podstatě neexistují vzhledem k individuálnímu výkladu každého jednotlivce.

V zákoně o památkové péči existuje právní nástroj ochrany – krajinná památková zóna (KPZ). Z podstaty památkového zákona ale tato zóna primárně nechraňuje krajinný ráz či přírodní hodnoty. Je třeba zpřesnit definici KPZ tak, aby zahrnovala ochranu nejen krajinných památek, ale i kulturně-historicko-přírodních hodnot. Tento problém byl ilustrován na příkladu nevhodné výstavby v LVA – v krajině, jejíž kompozice jsou podmíněné průhledy.

V průběhu diskuse byla několikrát zmíněna urbanistická studie LVA z roku 2000 a její potenciální uveřejnění. Přestože tato studie byla vypracována před deseti lety, kupříkladu pracovníci NPÚ ji nemají k dispozici, ačkoliv by mohla usnadnit a podpořit jejich rozhodování.

K problematice kulturní krajiny byla zřízena „Mezioborová pracovní skupina pro LVA“, jejíž pracovní výsledky jsou neuspokojivé. Důvodem jsou časté personální změny na pozici předsedy (z pozice MŽP), ale také pravidelná neúčast zástupce finančního resortu na jednáních. Analogii lze nalézt v případě (ne)funkčnosti mezioborové komise zřízené pro implementaci EÚoK. *„Kde je odpovědnost a jaká je funkce mezioborového subjektu, ať už se nazývá komise, rada, poradní orgán?“*

V závěru debaty se účastníci shodli, že výstupním dokumentem 3FOK by měla být tzv. Lednická výzva, o jejíž podobě mají možnost všichni účastníci diskutovat on-line na stránkách CENELC.CZ (<http://cenelc.cz/membership-fok/>). Jednou z myšlenek, vyplývajících z této diskuse obecně, bylo, že 99 procent času při řešení problému v území řešíme problém kompetencí, málokdy však problém odpovědnosti.

Den druhý - 15. 10. 2010

Během druhého dne, jehož moderátorem byl Ing. Darek Lacina, PhD., proběhly ve dvou blocích následující prezentace:

Jana Pivcová: *Celý příspěvek ke stažení zde:*

http://cenelc.cz/components/pages/ns/bin/fok03_pivcova.pdf

Josef Haar: **Pozemkové úpravy a jejich přínos pro vlastníky a krajinu**

Martina Pásková: **Geoparky, celý příspěvek ke stažení zde:**

http://cenelc.cz/components/pages/ns/bin/fok03_paskova_geoparky.pdf

V. Láznička: **Možnosti obnovy říční krajiny Dyje na příkladu revitalizace Bohušovy tůňe u Lednice, celý příspěvek ke stažení zde:**

http://cenelc.cz/components/pages/ns/bin/fok03_laznicka_moznosti_obnovy_ricni_krajiny.pdf

Jiří Heteša: **Luční tůňe v oboře Obelisk, celý příspěvek ke stažení zde:**

http://cenelc.cz/components/pages/ns/bin/fok03_hetesa_lucni_tune.pdf

Dušan Romportl: **Současné změny struktury krajiny v ČR, celý příspěvek ke stažení zde:**

http://cenelc.cz/components/pages/ns/bin/fok03_romportl.pdf

http://cenelc.cz/components/pages/ns/bin/fok03_romportl_zmeny_struktury_krajiny.pdf

Eva Dvončová: **Tvorba a rozhraní**

Jaromír Kolejka: **Progresivní rozvoj – perspektivy nové alternativy využití krajiny, celý příspěvek ke stažení zde:**

http://cenelc.cz/components/pages/ns/bin/fok03_kolejka_krajina_progresivni.pdf

Seznam použitých zkratk

3FOK	3. Fórum o krajině
BRDM	Biosférická rezervace Dolní Morava
EÚoK	Evropská úmluva o krajině
KPZ	Krajinná památková zóna
LVA	Lednicko-valtický areál
MZe	Ministerstvo zemědělství ČR
MŽP	Ministerstvo životního prostředí ČR
NPÚ	Národní památkový ústav
ZF	Zahradnická fakulta MENDELU v Brně

Zpráva z 3. FÓRA O KRAJINĚ konaného ve dnech 14. - 15. 10. 2010 na půdě Zahradnické fakulty Mendelovy univerzity, byla zpracována týmem CENELC.CZ na základě zvukového záznamu a podrobného zápisu vyhotoveného Kamilou Samkovou a Kristýnou Starou.

Nedílnou součástí Zprávy je Prezenční listina účastníků 3. FÓRA O KRAJINĚ.